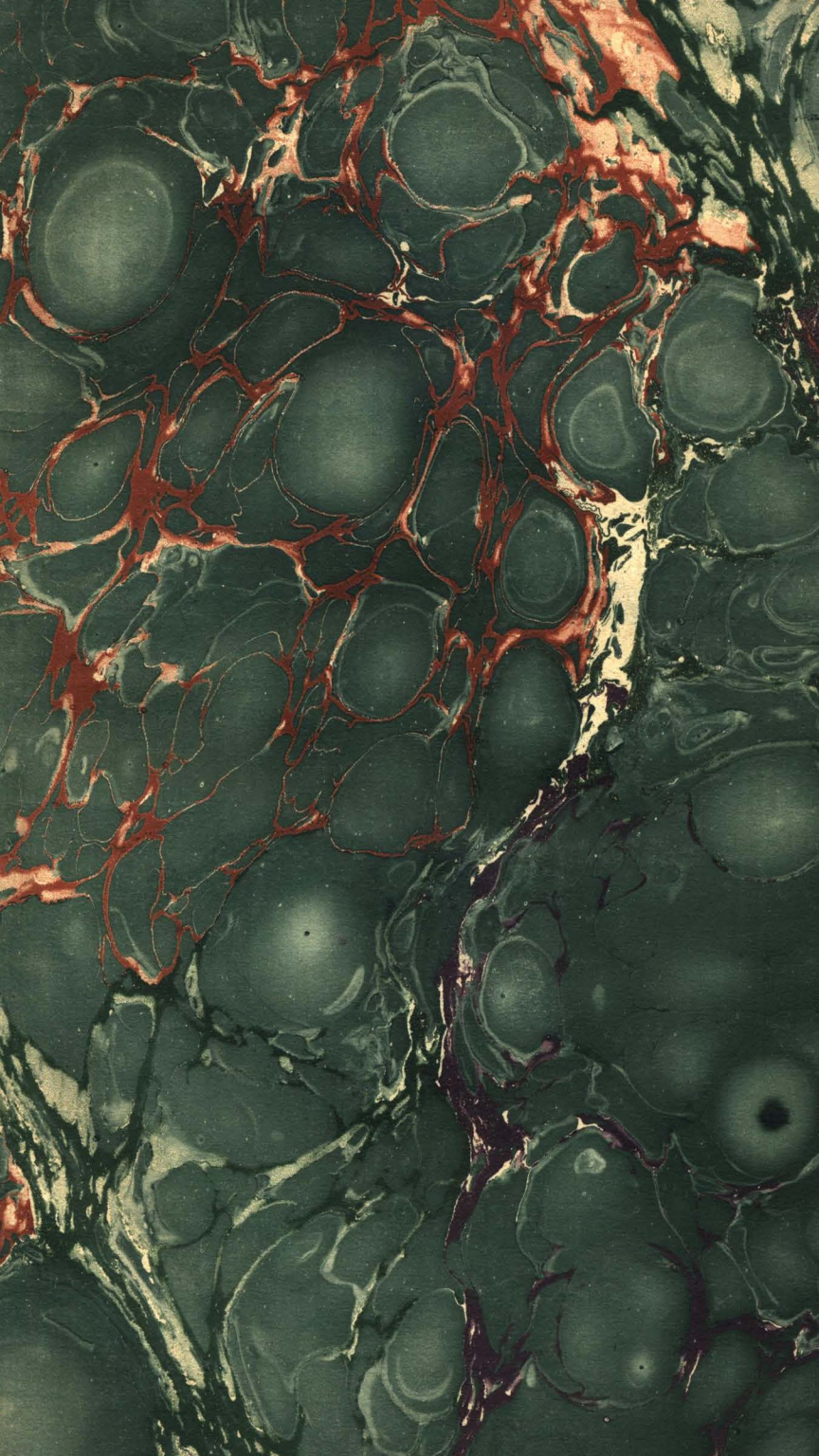

S. J. Robbesch
's-Gravenhage

BRIEFS-GEWYZE
ERNSTIGE BEDENKINGEN
AAN MYNE
LANDGENOOTEN,
ONVERSCHILLIG PRINS OF PATRIOTS GEZIND.

¢ Eén Stuiver.

1794.

WEL EDEL GEBOORE HEER!

Ik ben een te groot liefhebber van myn vaderland, van myn godsdienst en vryheid, dan dat ik immer na verandering omtrent één van alle zou wenſchen. dit weet gy, zederd lang, myn Heer! zo wel als dat dit in 't jaar 1787 eene geheele verkoeling van vriendſchap tuſſchen ons te weeg gebragt heeft, die zo verre gegaan is, dat gy nu drie jaar geleden, gy zult het u wel erinneren, aan 't huis van onzen bloedverwant M... te Leyden, de hand van vriendſchap die ik u aanbood met kennelyke verſmaading weigerde, ik glimlachte en vertrok. Zederd ben ik onderrigt, dat gy, uit kragt van dat Systema van wraak, een yvrig voorvegter geweest zyt, om de Franſchen hier te wenſchen. — Van een man van dat karacter, doof voor reden en overtuiging kan ik nimmer vermoeden, dat hy zig het eerst tot my zoude wenden, het is gebeurd met uwe misſive van den 28 laatstleden, hier verklaart gy my ronduit misnoegt geweest te zyn, op den STADHOUDER, om dat hy u, een man van geboorte en middelen, een post weigerde, die aan u en uwe kinderen eer en aanzien zou gegeven hebben, de ſpyt verwon u, gy, gy werdt Patriot, om dat men u verzekerde, wanneer den Prins uit den weg geruimt was, gy op alles eene gerechte aanſpraak had; gy beet aan dat lokaas en het koste u geld, de omwending vernietigde uw hoop; men bleef u opwinden en de Progreſſen der Franſchen, zedert eenige maanden, deed u vertrouwen dat men u niet misleide, omtrent eene goede uitkomst, iedere ſtad van Braband, die zy innamen, of daar zy ingelaten wierden, zag gy aan, als een nieuw zegel ter bevestiging uwer belangen: maar uw knecht, zegt gy, bragt u tot nadenken. gy kost u blydſchap voor hem niet verbergen en maakte 'er hem deelgenoot van, doch in plaatſe van hem met zulke vooruitzigten te doen wegloopen, gaf hy u een koel maar veel betekenend antwoord, *dat een vogel in de hand beter was, dan tien in de lucht*, wat mag hy meene, vraagde gy aan u zelven; hy is toch geen *Oranjeklant*, want zyn vader, (een Schoolmeester in Vriesland) werd na de omwending afgezet? zyn zeggen ontzet my, ik moet er nader verklaring van hebben; de jongen brengt my van myn ſtuk; zou hy de zaken dieper inzien als ik? gy deed, ſchryft gy, hem wederom binnen komen en toen hielt gy, met hem dit of dergelyk geſprek:

Heer. Jan zyt gy een Oranjeklant geworden?

Jan. Hoe zo, Myn Heer!

Heer. Gy ſpreekt taal veel te bezadigt voor een Patriot.

Jan. Wat moest ik Myn Heer dan geantwoord hebben?

Heer. Gy had u met my moeten verheugen over de aannadering onzer Franſchen vrienden.

Jan. Zou dat wys gedaan zyn, Myn Heer!

Heer. Wys gedaan? gy praat als een gek, Jan. In welke verdrukking moeten wy vaderlanders niet leven. De *Ariſtocraten* ſpeelen overal duivels den baas, hadden wy in 't jaar 1787 de overhand behouden, en waren die Pruiſſiſche zogenaamde redders niet gekomen, dan was uw vader, die brave man! *misſchien* nog Schoolmeester en ik *misſchien* al Burgemeester, en jy *misſchien* al een goed Amptenaar.

Jan. Myn Heer ik hou niet veel van dat *misſchien*. Ik heb by een Heer gewoont, die met dat woord de luiden altyd fopten, en meest zulken, die hem dienst gedaan hadden; want vraagen zy hem om 't een of ander ampje, dan was het doorgaands *misſchien*, wy zullen zien, en ondertusſchen zy kregen niets.

Heer. Hy was dan geen echt vaderlander.

Jan. Ja grooter als gy Myn Heer! 't was een kaale neet, en dus reden genoeg, om Patriot te zyn; dit heb ik ondervonden, want by de omwending pakte hy haastig zyn biezen, zonder zig tyd te geven om my de huur te betaalen.

Heer. Dat was niet mooi Jan, maar ondertusſchen behoefden gy van dat geld geen 25 en 50 penning te betaalen. — Ongehoorde verging, wie kan zulk een Regeeringsvorm goedkeuren, daar men zo maar over het geld van den Burger de meester ſpeelt.

Jan. Myn Heer, als wy zo nu en dan een plaizierreisje door de Zuid- en Noordhollandſche ſteden doen, betaalt Myn Heer dan geen geld in de Logementen, daar wy, somtyds agt en meer dagen blyven, of kibbeld Myn Heer over de rekening.

Heer. Dat weetje wel beter Jan, hoe zouden die luiden anders hun huishouden ſtaande houden?

Jan. En wilje dan, Myn Heer! dat de ſtaat u inwooning zal vergunnen; u, uw Eigendommen en Perſoon beſchermen, zonder voor dat alles te betaalen? hebt gy zelve niet, Myn Heer! in het voorleden jaar van *Jaap*, hooger huur begeerd, om dat de Noodzakelykheid vereischte, 't geen de man niet helpen kon, zwaare reparatie aan de Boerdery te moeten doen, en wanneer de arme karel weigerde van dit te geven, bedreigde gy hem, ſchoon zyn voorouders en hy, langer dan vyftig jaaren op de plaats gewoont hadden, van die te huur te zullen hangen: zo dat hy geen keur had, maar uw zin moest volgen: en wou Myn Heer dan meer voorrecht hebben als de STAATEN, om te doen dat hem goed dacht?

Heer. Jan, je onverſchilligheid maakt me dol, wagt maar als de Franſchen komen, zal het anders gaan, dan betalen wy niet meer als wy goed vinden, *Vryheid* en *Gelykheid*, zal ons als broeders doen veelen.

Jan.

Jan. *Misschien* Myn Heer! maar.... ik denk het niet, want.... nu werd 'er gebelt; *Jan* liep zo hart als hy kon, naar beneden, en liet my met een hoofd vol muizennesten. Het gezelschap dat ik kreeg, belette het gesprek met *Jan*, te vervolgen, ik bragt een onaangenaame avond door, niettegenstaande op den voorspoed der Franschen in onze aanstaande redding, een styf glaasje geleegd werd. *Jan*, die om ons te bedienen, meest in de kamer bleef, keek my nu en dan van ter zyde aan, en haalde de schouders op, dat my nog meer van myn stuk bragt. Toen hy my uitkleede hielt ik my nog boos, om dat ik geen moeds genoeg had, hem verder te durven vragen en sprak geen woord. Jan, meesmuilde en zweeg ook bot stil. — Ik sliep dien nacht weinig en ongerust, my dagt er haperde iets aan myn genoegen: de Franschen zyn immers onze trouwe vrienden? Ja .. maar *Jan*.... *Jan* verbruid de boel... de jongen spreekt op zoo'n overtuigenden toon, als of hy zeggen wilde, zy bedriegen u, gelooftze niet. — Ik denk dat hy een heimelyke Prinsman is, dat volkje is gewoon zo stellig te spreken, en zou menig Patriot tot hun gevoelen overhalen, indien wy tot geen regel aangenoomen hadden: om zelfs de ondeugden der Franschen goed te noemen en voor leugens te houden, alles wat men tot hun nadeel zegt, met aanduiding aan onze Afhangelingen van geen onderhoud meer te zullen genieten, zodra ze eenig geloof aan Prinslui geven, die alle slaven der Aristokraten zyn. — Maar ondertusschen ik, die geen onderhoud behoef, van niemand afhangen alleen, om dat ik myn zin niet gekregen had, een *vaderlander* geworden ben, wat verhindert my, van eens bedaard onderzoek van zaken te doen? — Maar by wien zal ik my vervoegen? — By myn dolle medebroeders, gelyk die van gisteren; waarvan zommige een berooide beurs hebben, en daarom op eene revolutie wenschen, en anderen door een gelyk middel, op Regeering of ampten hoopen: deezen zouden my bespotten, zodra ik maar één oogenblik hun geliefdkoost oogmerk in twyffel trok. — By onze *misnoegde Regenten*, die niet anders droomen dan van eerlang weer op het kussen te zyn, zig van den *Prins* te wreeken, en de Geldverwisselingen, welke zy tot dat einde doen dubbel uit de Confiskatien van de bezittingen der *Aristokraatsgezinden*, schoon zy zelfs de grootste Aristokraten zyn, te zullen betaalen; by hun zou ik met onverschilligheid en een verachtelyk gezigt behandeld worden — by de domme menigte der *Clubs*, aldaar liep ik gevaar, om onder het gevloek van Oranje blixem, nog een dragt slagen toe te krygen. — By *Jan*; maar die mogt eens misbruik van myn vertrouwen maken. — By de *Prinslui*; deze

zullen my ſchuwen en voor een verraader houden. — Ik heb evenwel nog een vriend, en dat was ik, die myn zwak kenſt, maar wat figuur zal ik voor hem maken? te bekennen, dat ik gedwaalt heb, iets dat hy my honderdmaal voorgeworpen heeft, zou my voor zijne billyke verwytingen blootſtellen, en my geheel aan hem onderwerpen; een Boeteling te worden, is zo vernederend. — Met deeze en dergelyke overleggingen, gaat gy voort, word den geheelen morgen geſleeten, tot dat gy eindelyk het bepaald beſluit nam, het mogt dan gaan, zo het wilde, my te ſchryven en in ligting over uwe zwarigheden te vragen; en dit was de reden van uw uitvoerigen brief, wiens voornamen Inhoud ik gemeend heb te moeten herhalen. — Uwe bedenkingen in denzelven komen hier op neer:

1. Wat wil *Jan* zeggen *met een vogel in de hand, beter te zyn dan tien de lucht?*
2. Als de Franſchen eens kwamen, moeten wy hun dan als vrienden of als vyanden verwachten? zouden zy in het eerſte geval wel iets anders doen dan de oude regeering herſtellen? en by het laatſte zig alleen op den Prins en zyn aanhang wreeken, die hun het indringen zogten te beletten? beiden verzekeren ons de hoofden der *Hollandſche Revolutie*, dat niet anders zyn zou en dit bemoedigd onze party, om ſtandvastig by het Patriots Systhema, te blyven volharden, ſchoon ik my onverpligt houden, een man, die my zo kennelyk beledigt heeft, gelyk ik hier vooren getoont heb, eenig antwoord op zyn vragen te geven, wil ik echter om de goede zaak en uit aanmerking, dat uwe dwaaling en die van de meeste uwer vrienden, meer uit overyling, dan uit overtuiging ontſtaan is, my de oude vriendſchap niet geheel ontrekken. Raad geven gelyk gy my verzoekt, zal ik niet, gy moet na het lezen van myn brief, uit uw eigen oogen en eene vrywillige keuſe doen; ik zal ze daarom zo inrichten, dat ze den toets van onderzoek kan doorſtaan. ter zaake.

Of uw knecht *Jan* een Prinsman of zogenaamde Patriot is, kan ik uit zyn geſprek met U Wel Ed. Geb. niet afleiden; onder beiden vind men driftige en bezadigde, maar dit is zeker, dat *Jan* de dingen in haar natuurlyk verband begrypt, en vry is van dat heethoofdige, dat u en anderen, op den dwaalweg gebragt heeft. Zyn antwoord, 't geen gy *koel* noemt, was juist geſchikt om uwe verbeelding op eene in haare loop te ſtuiten. Hy beſtreed u met eene waarheid, die niet te ontkennen was, en daarom trof hy u op eene gevoelige plaats, naamlyk in 't hart. Indien hy u met ydele woorden van tegenſpraak en waar uit bleek, dat hy met u in meening verſchillende geantwoord had, zou hy u zekerlyk boos gemaak

maakt hebben, uit hoofde van uwe meerderheid boven hun, welke bezwaarlyk tegenſpraak veelen kan — zyne korte woorden en waar over U Wel Ed. gl. myne opheldering vraagt, willen by omſchryving te kennen geven. „ Bedenk, Myn Heer! gy zyt „ een man van middelen, gy leeft naar u welgevallen, nie„ mand ſtoort u in 't bezit van 't uwe. Zonder onvoorziene „ toevallen en waar voor wy alle bloot ſtaan, hebt gy eene „ zedelyke gerustheid, dat uwe kinderen, by uwen dood geen „ armoede zullen lyden, de lasten die door de omſtandighe„ den eenigermaate bezwaard worden, zullen u niet verarmen. „ Gy geeft een niet noemenswaardig gedeelte van uwen over„ vloed en bewaard de geheele rest. Ziet daar de vogel in „ de hand! — tien anderen in de lucht verbeeld gy u dat „ fraayer zyn: maar gy ziet geen kans een van alle te krygen, „ zonder gevaar te loopen, den vogel in de hand te verliezen, „ welke gy gaarne houden wilde, en dan misſchien noch be„ drogen uit te komen." — *Jan* heeft u dus door zyn kort antwoord aan 't verſtand willen brengen, „ Zyt zo dwaas „ niet het zekere aan 't onzekere te wagen: gy weet wat gy „ hebt en niet wat gy krygen zult, laat uw eigen vuur niet „ uitgaan, om dat van een ander aantehouden." Met meer bedenkingen die U Wel Ed. gb. hier uit zelfs kunt afleiden.

Of wy de Franſchen als vrienden of vyanden zouden moeten verwagten, is by alle weldenkende een en hetzelfde. dit ondervinden de *Brabanders en Vlamingers.*

In de ſteden die de Franſchen met kanon veroverd, en dus vyandelyk in bezit genomen hebben, worden de Inwoonders niet erger behandeld, dan in de andere ſteden, die men hun zonder ſlag of ſtoot ingeruimt heeft. Te *Brusſel*, te *Antwerpen* en te *Gend*, alwaar men byzonder voor de Franſchen geneegen was, vind men nergens dat zy in hunne *Requiſitien*, aanzien van Perſoonen gebruikt hebben, of hunner vrienden, buiten mogelyk eene beleefder behandeling, in iets verſchoonden; maar wat baat het, of men door complimenten of bedreigingen gedwongen word alles te geven wat men heeft, en by weigering aan dezelfde ſtraf bloot ſtaat? Ik heb ergens in een publiek papier geleezen, dat wanneer deeze of geene hun om medelyden ſmeekte en verklaarde getrouwe aanklevers der nieuwe Republiek te zyn, tot antwoord kregen — „ Burgers dat „ weeten wy, wy zyn onder onze vrienden, en om die reden „ zult gy te gewilliger en ruimer in de behoeftens van de Re„ publiek voorzien." —— De reden van dit gedrag is zeer klaar: *de Franſchen bedoelen aan deeze zyde geene Landwinning, genoeg beweert van die op den duur niet te kunnen behouden, en daarom is hunne bedoeling alleen; om van de tegenwoordige drift hunner aanhangeren gebruik te maken en in Holland door te dringen, en alles als in Braband uitteplunderen, zonder zig over het land of hunne vrienden te bekommeren.* dit weeten de Hoofden van uw party zeer wel en ik geloof dat zy, om hunner bezittingen

wil-

wille, even min als ik, naar de Franſchen verlangen; maar u en anderen (middelerwyl, dat zy zelfs hun beste goedje oppakken en na elders verzenden, daar zy denken, dat het veilig is) in die genoegelyke verbeelding laten, en die aankweeken om de party niet uit een te doen gaan, wat is hiervan het oogmerk: om, wanneer het gebeurde, dat God verhoede! dat de Franſchen meer op ons Territoir doordrongen, zig van de algemeene ſchrik te bedienen, en door uwe medewerking eene omwending te bewerken, die hun andermaal op het kuſſen zou brengen, en dit gelukt zynde, zouden zy den *vyand*, geen *vriend* meer noemen, maar met den zelfden ernst te keer gaan, als nu geſchieden in plaats van u tot vriendelyke gifte te beweegen, gelyk de Staaten thans doen, zelfs met aanbod van hooge Intrest, zou men nu, door *Parate Executie*, het benodigde doen geven, zonder onderſcheid van *Patriot* of *Prinsman*, en des noods uwe *Perſoonen* zelfs in *Requiſitie* ſtellen, onder voorwendſel van 't algemeen belang, maar indedaad, om geen gevaar te loopen, van door de Franſchen wederom uit het gezach geſtooten te worden. — Vertrouw, Wel Ed. Geb. Heer! dat ik u waarheden zeggen, die gegrond zyn in de Revolutien van alle tyden, wanneer de dryfveer, gelyk hier, eigen grootheid is. — Ziet daar myn antwoord op uw beide vraagen: *kiest wat gy goed vind*, *zyt voorzichtig*, doch denkt op 't einde. Ik ſluit myn brief met deeze, zo my dunkt, vry gewichtige aanmerking: *overweegt wat gy aan u vaderland*, *aan uwe kinderen en aan uwe eigen welvaart verſchuldigt zyt*; *dat is beweegt zo veel gy kunt*, *alle die van u party zyn*, *om den vyand te helpen keeren*, *en den burgerrust in 't midden van ons te herſtellen*, en zo de overwinning op den vyand, gelyk ik hoop en vertrouw, de onze zyn mag, wacht dan het geſchikt oogenblik af, om uwe billyke bezwaaren in den ſchoot van uwen STADHOUDER te leggen, *Hy is de* MAN DES VOLKS, die (hoe boos en misnoegt de Patriotten op hem zyn mogen, noch nooit niemand zyner binnenlandſche vyanden vervolgt of zyn wraak heeft doen gevoelen, maar integendeel, al den hoon en ſmaad hem aangedaan Grootmoedig vergeet en vergeeft, 't geen de brave onder u party ook niet weigeren te erkennen) *wil en zal*, daartoe aangezocht wordende, *de* RECHTEN *en* VOORRECHTEN *der* BURGEREN, volgens *de* WETTEN *Handhaven*. Ik blyve

WEL EDEL GEBOORE HEER!

U Wel Ed. heilwenſchenden vriend

H..... den
26 Aug. 1794.

VERAX.